

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİL BİLGİSİNE YÖNELİK ALGI VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ*

DETERMINING SECONDARY SCHOOL STUDENT'S PERCEPTION AND
OPINIONS TOWARDS GRAMMER

Hatice COŞKUN SÖNMEZ

Doç. Dr., Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi/Türkçe Eğitimi, Van Yüzüncü
Yıl Üniversitesi
Assoc. Prof. Dr. Turkish and Social
Sciences Education/ Turkish
Education, Van Yuzuncu Yil
University

haticecoskun@yyu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-0453-8700

Deniz YÜCE

Öğretmen, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi/Türkçe Eğitimi, Millî Eğitim
Bakanlığı

Teacher, Turkish and Social Sciences
Education/ Turkish Education,
Ministry of National Education

deniz.yuce65@gmail.com

ORCID ID: 0009-0003-0212-0786

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbad.1598267

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 18.04.2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 19.06.2025

Yayın Tarihi / Date Published: 20.03.2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mart / March

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Sönmez Coşkun, H., & Yüce, D. (2025). Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisine Yönelik Algı ve Görüşlerinin Belirlenmesi. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 7(17), 115-142.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>
mail: usbaddergi@gmail.com

* Bu çalışma ikinci yazarın birinci yazar danışmanlığında hazırladığı lisansüstü tezden üretilmiştir.

Öz: Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algılarını ve görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan çalışmada olgubilim deseninden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Van ilinin merkeze bağlı olmayan ilçelerinden birinde bulunan altı farklı ortaokulda öğrenime devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmaya 2022-2023 eğitim-öğretim yılında eğitime devam eden 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri katılmışlardır. Toplam 304 öğrenci metafor geliştirme çalışmasına katılmış, 209 öğrenciden ise yapılandırılmış görüş alma formu ile veri toplanmıştır. Görüş alınan öğrenciler aynı zamanda metafor çalışmasına da katılan öğrencilerdendir. Elde edilen veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, öğrencilerin dil bilgisi kavramlarını anlamak ve açıklamak için çeşitli metaforlar kullandıklarını göstermektedir. Elde edilen metaforlardan hareketle "aydınlatma, bilgi kaynağı, bütünlük, öğretici, gereklilik, kural, rehber, vasıta, zenginlik, zorluk" kategorileri oluşturulmuştur. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, dil bilgisi kavramına yönelik algılarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme soruları kapsamında ortaokul öğrencilerinin yanıtlarından anlaşıldığı üzere, dil bilgisi kavramının Türkçenin doğru ve anlaşılır bir şekilde kullanılmasında önemli bir rol oynadığına dair bir farkındalık söz konusudur. Öğrenciler, dil bilgisi öğrenmenin kendilerine gelecekteki yaşantılarında, yazılı ve sözlü iletişimde büyük fayda sağlayacağını düşünmektedirler. Bu durum, dil bilgisi konularının yalnızca akademik başarı için değil, aynı zamanda günlük yaşamda etkili iletişim kurma ve kendini ifade etme yeteneğini geliştirme açısından da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bulgular kapsamında dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin dil becerilerini geliştirmenin yanı sıra günlük hayatta da pratik uygulamalarını desteklediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul Öğrencileri, Dil Bilgisi, Algı, Görüş

Abstract: This research aims to determine secondary school students' perceptions and opinions about grammar. In the study designed according to the qualitative research method, the phenomenological pattern was used. The study group of the research consists of students who continue their education in six different secondary schools located in one of the districts of province of Van that are not affiliated with the center. 6th, 7th and 8th grade students attending education in the 2022-2023 academic year participated in the study. A total of 304 students participated in the metaphor development study, and data was collected from 209 students with a structured opinion form. The students whose opinions were taken were also among the students who participated in the metaphor study. The data obtained was analyzed with content analysis, one of the qualitative data analysis methods. The findings of the research show that students use various metaphors to understand and explain grammatical concepts. Based on the metaphors obtained, categories such as "illumination, source of information, integrity, instructive, necessity, rule, mentor, resource, substantiality, difficulty" were created. It was concluded that the majority of the students had positive perceptions of the concept of grammar. As can be understood from the answers of secondary school students within the scope of the interview questions, there is an awareness that the concept of grammar plays an important role in the correct and understandable use of Turkish. Students think that learning grammar will benefit them greatly in their future lives and in written and oral communication. This emphasizes that grammar subjects are important not only for academic success, but also for developing the ability to communicate effectively and express themselves in daily life. The findings show that grammar teaching not only improves students' language skills but also supports their practical applications in daily life.

Key Words: Secondary School Students, Grammar, Perception, Opinion

GİRİŞ

Milletlerin tarih sahnesinde var olmalarında önemli rolü olan dil, milletin kültürel varlıklarını sonraki nesillere taşıyan, koruyup yaşatan bir köprü ve iletişim aracıdır. Bir diğer ifadeyle milletlerin atalarından devraldıkları bir miras olan dil, insanları belli ilkeler etrafında birleştiren ve onlara millet olma özeliğini kazandıran en önemli yapıtaşdır. Nitekim Alman filozofu G. Wilhelm Leibniz'in "Bana bir alfabe veriniz, o alfabeden bir dil, o dilden de bir millet yaratayım" felsefi bakış açısıyla bir milletin varlığının dil vasıtasıyla mümkün olabileceğini vurgulamıştır. Bu bakış açısına istinaden her milletin kendi ana dilini, kültürel unsurları ve kendine mahsus millî değerleriyle var ettiği söylenebilir. Edinilen dil, toplumdaki bireyler arasında gerçekleştirilecek her türlü münasebete vasıta olabildiği gibi milletin öz değerleriyle geleceğe ulaşmasında da etkin rol oynamaktadır.

Bireyin doğduğu andan itibaren yakın çevresiyle birlikte şekillendirdiği dil, eğitim ortamlarıyla birlikte sistemli olarak öğretilmeye başlanır. Eğitim ortamlarında dil eğitimi planlı ve programlı bir şekilde sürdürmeyi sağlayan alanların başında Türkçe öğretimi gelmektedir. Türkçe öğretimi ile birlikte öğrencilere Türkçeyi doğru, güzel ve etkili öğretmek, Türkçenin giderek gelişmesini, yayılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amaçlanmaktadır (Güneş, 2021). Nitekim Özbay'ın (2007) da belirttiği gibi dil eğitimi, Türkçe derslerinde bir sistem içinde verilerek incelik ve güzellikleriyle sezdirilmeye ve kullanılmaya çalışılmaktadır. Türkçe dersinin içeriği düşünüldüğünde dört temel dil becerisinin yanında dil bilgisi öğretiminin de gerçekleştirildiği görülmektedir. Dil bilgisi öğretiminde dilin amaç olmaktan ziyade araç olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir (Hengirmen, 2007).

Türkçe öğretimine yönelik alanyazın incelendiğinde gerek temel dil becerilerinin geliştirilmesi gerekse Türkçenin yapısal boyutunun (dil bilgisinin) öğretilmesi ve öğrenilmesinin yeterli seviyede olmadığı görülmektedir (Erdem ve Çelik, 2011; Çarkıt, 2013; Salman & Aydın, 2018). Dil bilgisi ile ilgili keyfi kurallar yığını olduğu görüşü dil bilgisi öğretiminde yanlış algılanmakta, bu durumda dil bilgisi derslerinin sıkıcı olduğunu düşündürmektedir (Zhang, 2009). Sonuç olarak bu görüş beraberinde olumsuzlukları getirmektedir.

Dilin doğası üzerinde düşüncelerin gelişmesiyle insanlar dil bilgisi konusunda çalışmanın ve dil bilgisi öğretiminin amacının farkına varmışlardır (Althaqafi, 2018). İlgili alanyazında dil bilgisi öğretiminin amacı dilin anlamını çözümlmek, dilin doğru kullanımını öğrenmek ve dilin farklı pratik amaçlara hizmet etmesine yardımcı olmak (Hudson, 1992); dilin içsel yapısını anlama ve dil becerilerini geliştirme süreci (Antekin, 2019), öğrencilerin düşünme, iletişim kurma ve ifade etme becerilerini geliştirme (Kurudayıoğlu, 2014), içinde yaşanan dili kavratmak (İşcan, 2007) olarak vurgulanmaktadır. Kısaca dil bilgisi öğretilmesiyle amaç; bireylere kural ezberletmek değil, bu kuralları hayatın her alanında aktif olarak kullanmaktır. Böylece öğrencilerin dil bilgisi kurallarını anlamaları,

içselleştirmeleri ve gerçek iletişim bağlamında nasıl kullanacaklarını öğrenmeleri desteklenir (Bayram, 2018).

Programlar incelendiğinde 2006 Türkçe dersi öğretim programı dil bilgisi konu ve kavramlarının anlama becerisine olan katkısına dikkat çekerken 2019 Türkçe dersi öğretim programı dil bilgisi konu ve kavramlarının anlama ve anlatma becerilerine katkıda bulunacağını belirtir. Ayrıca 2019 Türkçe dersi öğretim programı, dil bilgisi kazanımlarını okuma ve yazma becerileri kapsamında ele alarak anlama ve anlatma becerilerinin bir arada gelişmesini hedeflemiştir. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ise geleneksel dil bilgisi öğretimi anlayışından uzaklaşıldığını kavramsal düzeyde gösterebilmek için "dil bilgisi" yerine "dil yapıları" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Ortaokul Türkçe müfredatında, dil bilgisi öğretiminde yaklaşım değişikliğine gidilerek işlevsel dil bilgisi öğretimine geçilmiştir (MEB, 2024). Dil bilgisi öğretim sürecinde programlar gerekli koşulları sunmakta, eğitim kurumlarında Türkçe dersi ve Türkçe öğretmenleri aracılığıyla da süreç yürütülmektedir. Sürecin en önemli yapı taşlarından olan öğrenci ise hem hedef kitle olması açısından hem de öğrenme sürecini yapılandırmadaki algıları açısından ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü öğrenmeye karşı geliştirilen algı, eğitim sürecinin tamamını etkilemekte ve şekillendirmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde dil bilgisine yönelik geliştirilen algıların ve dil bilgisine yönelik deneyimlerin önemli olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Dil bilgisi öğretimi sırasında bireylerin olumsuz ya da olumlu bir tutum geliştirmeleri kaçınılmazdır. Bu nedenle bireyler üzerinde oluşacak olan tutumun belirlenerek, dili doğru ve etkili kullanma açısından dil becerilerinin gelişmesine olumlu katkı sağlayan tutumların geliştirilmesi yönünde bir dil bilgisi öğretimi tercih edilmedir (Anderson & Freeman, 2014). Öğrencilerin dil bilgisine yönelik algılarının dil öğreticilerince bilinmesi, işlevsel bir dil bilgisi öğretiminin gerçekleşmesine hizmet edecektir. Öğrenci algılarını belirlemenin yollarından biri metaforlardır. Doğan'a (2015) göre metaforlar pek çok soyut kavramın zihinde önceden oluşturulmuş şemalara daha kolay yerleştirilmesine, öğrenmenin kolaylaşmasına ve kalıcılığına yardımcı olmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde dil bilgisi konusunda yapılan çalışmalarda metafor yönteminin kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe dil bilgisini öğrenmeye yönelik metaforik algıları (Sabancı & Tokat, 2016), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçenin dilbilgisine yönelik metaforik algısı (Göçen, 2019), yabancı dil Türkçe dersi öğretmenlerinin dil bilgisine ilişkin algılarının (Ekren, 2019) incelendiği bilinmektedir. Bu çalışmaların dışında ortaöğretim öğrencilerinin dil bilgisi konuları algı ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme (Yayla, 2022) ve ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algıları (Çarkıt & Kara, 2023) adlı araştırmalar da mevcuttur. Bu çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algılarının belirlenmesinin yanında bu öğrencilerin dil bilgisine

dair görüşleri de çeşitli sorularla saptanmak istenmiştir. Bu yönüyle konu daha önce yapılan çalışmalardan ayrılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algı ve görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışmanın alt amaçları ise şunlardır:

- Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algılarını belirlemek.
- Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik görüşlerini belirlemek.

YÖNTEM

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algı ve görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, sosyal ya da beşerî bir probleme bireylerin veya grupların atfettiği anlamları keşfetme ve anlamaya yönelik bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2017). Katılımcıların deneyimlerine odaklanan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) desenine göre tasarlanmıştır. Katılımcıların yaşamış oldukları deneyim ile ilgili hissettikleri, algıları, düşünceleri ve bunları nasıl yapılandırıp kendilerinde nasıl bir bilinçlilik durumu oluşturdukları fenomenoloji çalışmalarında masaya yatırılır (Patton, 2002). Bu çalışmada öğrencilerin, dil bilgisini nasıl algılayıp yorumladıkları ve dil bilgisine yönelik bakış açılarının nasıl olduğunu belirlemek istendiğinden bu yönüye başvurulmuştur.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Van ilinin merkeze bağlı olmayan ilçelerinden birinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenime devam eden 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin dil bilgisine yönelik yeterli düzeyde deneyime sahip olamayabilecekleri düşüncesinden hareketle, hazırbulunuşluluk ilkesi gereği araştırmada 5. sınıf öğrencilerinden veri toplanmamıştır.

Çalışma grubunda yer alan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden 422 kişi metafor geliştirme çalışmasına katılmış; bu öğrencilerden 118'inin formu boş bırakması, birden çok metafor oluşturması, metafor gerekçesi yazmaması ve benzetme yönünün doğru ifade edilmemesi nedenlerine bağlı olarak kapsam dışı bırakılmış ve çalışma 304 öğrenciye ait metafor geliştirme formu ile yürütülmüştür. Yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara cevap vermek için ise 225 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Bu öğrencilerden 16'sının formu boş bırakması, en az iki soruya cevap vermemesi ve soru cevaplarının gerekçelendirilmemesi nedenlerine bağlı olarak kapsam dışı bırakılmış ve yapılandırılmış görüşme formları 209 öğrencinin formu ile değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanmasına metafor formlarıyla başlanmış olup katılımcıların metafor üretirken dikkat edecekleri hususlar araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Dil bilgisi kavramı için sadece bir metafor üretmeleri ve bu metaforu üretme nedenlerini formun "çünkü" kısmına yazmaları istenmiştir. Ardından katılımcılara yapılandırılmış görüşme formu sunulmuş, katılımcılardan bu formda

yer alan 8 adet açık uçlu soruya cevap vermeleri istenmiştir. Katılımcılar soruları yazılı olarak cevaplamış, ihtiyaç durumunda araştırmacı desteği sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla Metafor Geliştirme Formu ile Yapılandırılmış Görüşme Formu tercih edilmiştir.

Metafor geliştirme formu: Öğrencilerin metaforlarını açık bir şekilde ifade edebilmeleri için bir form geliştirilmiştir. Bu form "Dil bilgisi gibidir/benzer, çünkü...." şeklinde bir cümleyle oluşturulmuştur. Öğrencilerin dil bilgisini neye benzettiklerini ve bunun nedenini açık bir biçimde ifade etmeleri istenmiştir.

Yapılandırılmış görüşme formu: Öğrencilerin dil bilgisi ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak için ilgili literatürden yararlanılarak görüş alma formu geliştirilmiştir. Görüşme sorularının nitelikli ve amaca hizmet edebilmesi bakımından Türkçe eğitimi alanından dört öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Soruların anlaşılır olup olmadığını ve araştırmacının amacına hizmet edip etmeyeceğini tespit etmek amacıyla pilot çalışma gerçekleştirilmiş olup çalışmanın sonrasında görüşme formunda 8 adet sorunun olmasına karar verilmiştir. Bu soruların içeriğini dil bilgisinin tanımı, öğrencilerin öğrenmekte en çok/az zorlandıkları dil bilgisi konusu, dil bilgisi dersleri hakkındaki düşünceleri, öğrenmiş oldukları dil bilgisi konu ve kavramlarını günlük hayatta kullanma durumları oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

İçerik analizi yönteminin kullanıldığı verilerin analizi sürecinde izlenen aşamalar şu şekildedir:

Metafor incelemesi, eksik ya da hatalı metaforların ayıklanması, katılımcılara kod verilmesi ve metaforların bilgisayar ortamına işlenmesi; ortak metaforların belirlenmesi, birleştirilmesi ve frekansların belirlenmesi, üretilen metaforların açıklamalarından hareketle uygun kategori geliştirilmesi, geliştirilen kategorilerin uygunluğu ile ilgili uzman görüşü alınması, metaforların açıklamalarından hareketle uygun kategoriye yerleştirilmesi, uzman kontrolü ve metaforların örneklendirilmesidir.

Görüşme formlarındaki cevapların analizinde ise içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Görüşme sorularının incelenmesi; hatalı, yanıtız bırakılan iki veya daha fazla sorunun bulunduğu formların ayıklanması, katılımcılara kod verilmesi, görüşme cevaplarının kodlanması, kod birleştirme, kategorize etme ve temalaştırma çalışmalarının yapılması aşamaları izlenmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik: Nitel araştırma yöntemine göre desenlenen bu çalışmada araştırmacının geçerliğini sağlamak için doğru ve gerçek bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Durum var olduğu şekliyle herhangi bir müdahale olmadan yansıtılmaya çalışılmıştır. Veri toplama araçlarının oluşturulmasında literatür ve alan uzmanlarının görüşlerinden faydalanılmıştır. Güvenirlik için kodlayıcı

güvenirliğine bakılmış olup analizin her aşamasında uzman görüşüne başvurulmuştur.

Metaforlarla elde edilen verilerin analiz sürecinin tamamı bir başka araştırmacıyla kodlayıcı güvenilirliği yapılarak tamamlanmıştır. Öğrenci görüşlerinin analizi sürecinde araştırmacı ve alan uzmanı ilk aşamada birlikte kodlama yapmış ve ortak görüş sağlandıktan sonra araştırmacı tek başına analize devam etmiştir. Analiz süreci boyunca uzman görüşüne başvurulmuştur.

Etik Kurallara Uygunluk

Araştırma için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Etik Kurulundan 16.03.2023 tarih ve 14832 sayılı "Etik kurallara uygunluk" onayı alınmıştır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığından gerekli izinler alınmış, çalışmaya gönüllü katılım sağlanmasına dikkat edilmiştir.

BULGULAR

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algı ve görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın bulguları iki aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada öğrencilerin dil bilgisine yönelik metaforik algılarına, ikinci aşamada ise dil bilgisine dair öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi kavramına yönelik geliştirmiş oldukları metaforlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam
Kitap	16	27	6	49	Çarpma İşlemi	1	-	-	1
Anahtar	11	12	3	26	Çiçek	1	-	-	1
Kütüphane	1	12	4	17	Yaprağı	1	-	-	1
Okul	4	9	2	15	Çöl	1	-	-	1
Pusula	6	3	6	15	Din	1	-	-	1
Ağaç	3	9	1	13	Gümüş	1	-	-	1
Öğretmen	3	8	2	13	Doktor	1	-	-	1
Harita	7	4	-	11	Dolap	1	-	-	1
Su	1	6	1	8	Ev	1	-	-	1
Güneş	4	1	1	6	Altın	1	-	-	1
Merdiven	3	3	-	6	Sınıf	1	-	-	1
Hazine	5	-	-	5	Kuralları	1	-	-	1
Yapboz	4	-	1	5	Su Şişesi	1	-	-	1
Kalp	-	1	4	5	Tuğla	1	-	-	1
Temel	1	3	1	5	Ülke	1	-	-	1
Bilgisayar	-	3	1	4	Lunapark	1	-	-	1
Işık	2	2	-	4	Mazot	1	-	-	1
Gökyüzü	2	-	1	3	Akıllı Tahta	-	1	-	1
Gökkuşluğu	2	-	1	3	Atmosfer	-	1	-	1
Oksijen	1	2	-	3	Bayrak	-	1	-	1
Ampul	-	1	2	3	Çanta	-	1	-	1
Futbol	2	1	-	3	Deniz	-	1	-	1
Ayak	1	2	-	3	Yıldız	1	-	-	1
Gemi	1	1	-	2	Dondurma	-	1	-	1
Ayna	-	2	-	2	Külahı	-	1	-	1
					Anne Sütü	-	1	-	1
					İnternet	-	1	-	1
					İp	-	1	-	1

Bulmaca	2	-	-	2	Kalemlik	-	1	-	1
Akil Oyunu	-	2	-	2	Nefes	-	1	-	1
Fener	-	-	2	2	Sandalye	-	1	-	1
Matruşka	-	-	2	2	Sınav	-	1	-	1
Doğa	1	1	-	2	Sokak	-	1	-	1
					Lambası				
Kapı	1	1	-	2	Televizyon	-	1	-	1
Karmaşık	1	1	-	2	Tohum	-	1	-	1
Oyun									
Kılavuz	1	-	1	2	Vagon	-	1	-	1
Rehber	1	1	-	2	Yemek	-	1	-	1
Ağacın	-	2	-	2	Ahtapot	-	-	1	1
Kökü									
Vücut	-	1	1	2	Evin Çatısı	-	-	1	1
Akarsu	-	2	-	2	Kuaför	-	-	1	1
Evren	-	1	1	2	Kuruyemiş	-	-	1	1
Okyanus	-	1	1	2	Orman	-	-	1	1
Matematik	-	1	1	2	Sarmaşık	-	-	1	1
Dersi									
Atatürk	1	-	-	1	Uzay	-	-	1	1
Bilmece	1	-	-	1	Zincir	-	-	1	1
Kitaplık	-	1	-	1	Makine	-	1	-	1

6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin geliştirmiş oldukları metaforlar incelendiğinde dil bilgisine yönelik 86 farklı metafor kavramından toplamda 299 adet metafor geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan en çok geliştirilenlerin; kitap (49), anahtar (26), kütüphane (17), pusula (15), okul (15), ağaç (13) öğretmen (13) ve harita (11) olduğu görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik geliştirdikleri metaforlar benzetme yönüne göre kategorileştirilerek aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar ve Bu Metaforlardan Hareketle Oluşturulan Kategoriler

Metafor Kategorileri	Geliştirilen Toplam Metafor Sayısı (f)	Geliştirilen Farklı Metafor Sayısı (f)
Öğretici	50	9
Zenginlik	40	19
Gereklilik	38	26
Vasita	37	11
Rehber	34	9
Bilgi kaynağı	32	7
Aydınlatma	18	8
Bütünlük	18	12
Kural	9	7
Zorluk	3	3
Diğer	10	9

6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden elde edilen yukarıdaki veriler incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplara göre 11 farklı kategorinin oluştuğu anlaşılmaktadır. Kategorize edilemeyen 10 metafor "Diğer" adlı kategorinin altında yer almıştır. Frekansı en yüksek olan kategorinin, "Öğretici" kategorisi (f=50) olduğu görülmektedir. "Zenginlik" kategorisi (f=41), "Gereklilik" (f=38), "Vasita" kategorisi (f=37), "Rehber" kategorisi (f=34), "Bilgi Kaynağı" kategorisi (f=32)'dir. En az frekansa sahip kategori ise "Zorluk" (f=3) kategorisidir. "Kural" kategorisi (f=9), "Diğer" kategorisi (f=10), "Aydınlatma" kategorisi (f=18), "Bütünlük" kategorisi (f=18) olduğu görülmektedir.

Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar kategoriler hâlinde aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Kategorize edilmeyen ve “Diğer” adlı kategori altında yer alan metaforlar ayrı bir tabloda verilmemiştir.

Tablo 3. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin “Öğretici” Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Kitap	14	8	-	22	Dil bilgisi kitap gibi bize Türkçemizi doğru bir şekilde öğretir.
Okul	4	5	-	9	Okul gibi ders verir, öğreticidir.
Öğretmen	3	4	-	7	Öğretmenin öğrettiği gibi dil bilgisi de yeni şeyler öğretir.
Kütüphane	-	4	-	4	Kütüphaneden çoğu şeyi öğreniriz, dil bilgisi de çoğu şeyi öğretir.
Merdiven	2	1	-	3	Dil bilgisi merdiven gibidir. Basamaklarını çıktıkça öğreniyorum.
Kapı	1	1	-	2	Sınıfın kapısından içeri girdiğimde farklı dersler ve bilgiler görürüm. Dil bilgisi de kapı gibidir. Kapısından içeri girdiğimde yeni şeyler öğrenirim.
Diğer (ağaç, anahtar, televizyon)	1	2	-	3	Ne kadar öğrenirsek öğrenelim, ağaç gibi sürekli büyüyor. O büyüdükçe biz öğreniyoruz.

Tablo 3 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların kitap, okul, öğretmen, kütüphane ve merdiven olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise öğretici olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar “Diğer” başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 4. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin “Zenginlik” Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Kütüphane	1	4	4	9	Bilgi açısından kütüphane gibi çok zengindir.
Hazine	5	-	-	5	İçinde Türkçeyi barındıran bir hazinedir.
Gökkuşluğu	2	-	1	3	Farklı konuları olduğu için renkli ve çeşitlidir.
Gökyüzü	2	-	1	3	Dil bilgisi, gökyüzü gibi büyük ve sınırsızdır.
Kitap	1	1	1	3	İçinde birçok bilginin bulunduğu bir kitap gibidir.
Ağaç	2	-	-	2	Ağacın birçok dalı olduğu gibi dil bilgisinin de birçok konusu vardır.
Doğa	1	1	-	2	Doğada çeşitlilik olduğu gibi dil bilgisinde de çeşitlilik vardır.
Matruşka	-	-	2	2	İçinde sürekli yeni bilgi ve konular çıkıyor.
Okyanus	-	1	1	2	Okyanus gibi sınırsız, kapsamı çok geniş.
Diğer (ahtapot, altın, akarsu, bilgisayar, deniz, evren, kitaplık, kuruyemiş, orman, uzay)	1	4	5	10	Deniz çok büyüktür ve içinde çeşitli canlılar bulunur. Dil bilgisi de öyledir, çeşitli konuları vardır. Kitaplık nasıl içinde birçok bilgi barındırıyorsa dil bilgisi de

çinde birçok bilgi barındırıyor.
Uzayda çeşitli gezegenler var.
Dil bilgisinde de çeşitli konular vardır.

Tablo 4 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların kütüphane, hazine, gökkuşağı, gökyüzü ve kitap olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise zenginlik olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 5. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Gereklilik" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Ağaç	1	3	1	5	Ağaç yaşamın kaynağıdır. Dil bilgisi de Türkçenin yaşam kaynağıdır.
Kalp	-	1	4	5	Dil bilgisi Türkçenin kalbi konumundadır.
Temel	1	1	1	3	Bina temeline tutunur. Türkçe de dil bilgisine tutunur.
Ağacın Kökü	-	2	-	2	Dil bilgisi ağacın kendisi, konuları da ağacın kökleridir.
Su	1	-	1	2	İnsan için su ne ise Türkçe için dil bilgisi odur.
Diğer (oksijen, anahtar, anne sütü, Atatürk, ayak, bayrak, çanta, çöl, doktor, dolap, dondurma külâhı, ev, evin çatısı, ip, mazot, nefes, sınav, su şişesi, vücudun kemikleri, yemek)	11	8	2	21	Türkçenin oksijeni dil bilgisidir. Anne sütü bebekler için nasıl önemliyse dil bilgisi de benim için o kadar önemlidir. Her toplumun bayrağı olduğu ve vazgeçilmez olduğu gibi Türkçe dil bilgisi kuralları da bizim için vazgeçilmezdir. İnsan evsiz yaşayamaz. Türkçe de dil bilgisi olmadan yaşayamaz. Kemikler olmadan insan hareket edemez. Dil bilgisi de olmadan Türkçe olamaz.

Tablo 5 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların ağaç, kalp ve temel olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise gereklilik olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 6. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Vasıta" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Anahtar	9	11	3	23	Türkçeyi doğru kullanmanın, kendimizi güzel ifade etmenin anahtarıdır.
Merdiven	1	2	-	3	Türkçenin yükseklere çıkmasına yardımcı olur.

Gemi	1	1	-	2	Dil bilgisi, Türkçeyi taşır, batmaktan kurtarır.
Su	-	2	-	2	Dil bilgisi Türkçenin su gibi akıcı olmasını sağlar.
Diğer (ayak, dere, kitap, kuaför, okul, sandalye, vagon)	-	6	1	7	Kitap okudukça gelişiriz, dil bilgisi öğrendikçe Türkçemiz gelişir. Dil bilgisi konuları tren vagonları gibi çoğalır ve art arda birbirini takip eder. Böylece dil bilgisi konularını öğrenerek Türkçemizi geliştiririz.

Tablo 6 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların anahtar ve merdiven olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise vasıta olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 7. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Rehber" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Pusulula	6	3	6	15	Dil bilgisi Türkçenin pusulası gibidir, Türkçenin yolunu gösterir.
Harita	6	4	-	10	Yol ve yön gösterir.
Kılavuz	1	-	1	2	Türkçeyi doğru kullanmak, Türkçenin püf noktalarını bize gösteren bir kılavuzdur.
Rehber	1	1	-	2	Bize yol gösterir ve akıcı bir şekilde konuşmamızı sağlar.
Diğer (anahtar, bilmece, din, kitap, öğretmen)	2	2	1	5	Dil bilgisi hayatımıza yön veren kapıyı açan anahtar gibidir. Dil bilgisi öğretmen gibi bize bilgi verir ve doğru yolu gösterir.

Tablo 7 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların pusula ve harita olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise rehber olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 8. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Bilgi Kaynağı" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Kitap	-	17	-	17	Kitaplarda olduğu gibi dil bilgisinde de birçok bilgi var.
Kütüphane	-	4	-	4	Kütüphane gibi bilginin kaynağıdır.
Bilgisayar	-	3	-	3	Bilgisayar gibi birçok bilgi barındırır.
Okul	-	3	-	3	Okulun bilgi verdiği gibi dil bilgisi de bilgi veriyor.
Öğretmen	-	3	-	3	Öğretmen gibi birçok bilgiye sahiptir.
Diğer (akıllı tahta, internet)	-	2	-	2	İçerisinde sınırsız bilgi var.

Tablo 8 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların kitap, kütüphane, bilgisayar, okul ve öğretmen olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise bilgi kaynağı olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 9. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Aydınlatma" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Güneş	4	1	1	6	Dil bilgisi güneş gibi Türkçenin yolunu aydınlatır.
Işık	2	2	-	4	Dil bilgisi Türkçenin ışık kaynağıdır.
Ampul	-	1	2	3	Dil bilgisi Türkçeyi aydınlatan ampul gibidir.
Fener	-	-	2	2	Dil bilgisi Türkçenin yolunu aydınlatan fenerdir.
Diğer (gümüş, sokak lambası, yıldız)	2	1	-	3	Dil bilgisi Türkçeyi parlatan yıldızdır.

Tablo 9 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların güneş, ışık ve ampul olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise aydınlatıcı olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 10. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Bütünlük" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Ağaç	-	4	-	4	Ağacın her bir yaprağı bir dil bilgisi konusudur. Yaprakların tamamı ise ağacı oluşturur. Yani dil bilgisi ağaç gibidir.
Yapboz	4	-	-	4	Parçaları bir araya getirmekten zevk alıyorum. Dil bilgisi de yapboz gibi.
Bulmaca	2	-	-	2	Parçalar birleşip ortaya bir bütün çıkarır.
Diğer (çiçek yaprağı, kalemlik, karmaşık oyun, makine, tuğla, ülke, vücut, zincir)	4	3	1	8	Yapraklar bir araya gelerek çiçeği oluşturduğu gibi edat, zamir vb. konular da bir araya gelip dil bilgisini oluşturur. Tuğlalar birleşip duvarı oluşturur. Dil bilgisi de bir araya gelerek Türkçeyi oluşturur. Vücut çeşitli organlarla bir bütün olarak vardır. Türkçe de dil bilgisiyle vardır.

Tablo 10 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforların ağaç ve yapboz olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise bütünlük olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 11. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Kural" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Futbol	2	1	-	3	Futbol kurallarıyla vardır. Dil bilgisi de kurallarla Türkçenin varlığını sağlar.
Atmosfer	-	1	-	1	Atmosferin kirlenmesi nasıl zarar veriyor ise dil bilgisinin yanlış öğrenilmesi ve kullanılması da Türkçeye zarar verir.
Evren	-	-	1	1	Evrendeki sistem ve düzenin gibi Türkçenin bir düzen içinde kullanılmasını sağlar.
Matematik Dersi	-	-	1	1	Matematiğin kuralları olduğu gibi dil bilgisinin de kuralları var.
Diğer (okul, sınıf kuralları, yapboz)	1	-	2	3	Kuralları olması bakımından okuma benzer.

Tablo 11 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok ifade edilen metaforun futbol olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise kural olması odağındadır. Sayı olarak birer kez ifade edilen metaforlar "Diğer" başlığı içinde sıralanmıştır.

Tablo 12. 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin "Zorluk" Kategorisi Kapsamında Dil Bilgisine Yönelik Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	Örnek
Akıl Oyunu	-	1	-	1	Zor olduğu için akıl oyun gibidir.
Matematik Dersi	-	1	-	1	Uğraşıp ama yapamadığım matematik dersi gibi zordur.
Sarmaşık	-	-	1	1	Hepsi iç içe ve çok karışık.

Tablo 12 incelendiğinde öğrenciler tarafından ifade edilen metaforların akıl oyunu, matematik dersi ve sarmaşık olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benzetme yönü ise zorluk olması odağındadır.

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi kavramına ilişkin görüşleri aşağıda başlıklar altında açıklanmıştır.

Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisi Kavramına İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan öğrencilerden dil bilgisi kavramını tanımlamaları istenmiş ve 6. sınıf öğrencileri 4 farklı tanım geliştirmişlerdir. Bu tanım cümleleri incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (f=21) dil bilgisi kavramını, dilin kuralları olarak düşündükleri görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmı (f=15) dil bilgisi kavramını, birbirinden farklı konu başlıkları olan bağımsız bir ders olarak

algılamakta iken yine aynı sayıda öğrenci Türkçenin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayan bir alan olarak görmektedir. Üç öğrenci ise Türkçe dersi içinde bir alan olarak görmektedir.

7. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi kavramı için yapmış oldukları tanım cümleleri incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Türkçeyi daha doğru kullanmayı sağladığını ve Türkçeye daha hâkim olma konusunda etkili olduğunu (f=23), dil bilgisi sayesinde kendilerini daha iyi ifade ettiklerini (f=21) belirtmişlerdir. Buna ek olarak dil bilgisi kavramını, bir dilde bulunması gereken kurallar olarak tanımlayanlar (f=8), çeşitli konuları olan bağımsız bir alan olarak görenler (f=6), bilgilendirici boyutunu ön plana çıkaranlar (f=5), gerekli olduğunu düşünenler (f=6) ve insanoğlunun yaşamına katkı sağladığını, yaşamı kolaylaştırdığını ifade eden öğrenciler (f=5) de bulunmaktadır.

8. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi kavramı için yapmış oldukları tanım cümleleri incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu dil bilgisinin, dili daha güzel konuşmayı sağladığını (f=13) ve Türkçeyi kullanmada yardımcı olan konu topluluğu olarak gördüklerini (f=11) belirtmişlerdir. Katılımcıların diğer tanımları ise Türkçeyi doğru bir şekilde kullanmaya yardımcı olduğu (f=8), dili daha doğru kullanmayı sağlayan kurallar topluluğu (f=7), ana dilin temel unsuru (f=7), karışık ve bilinmeyen bir alan (f=6) şeklindedir. Öğrencilerin diğer tanımlarında ise dil bilgisinin akıcı konuşmayı sağladığı, günlük hayatta kullanılan bir araç olduğu, Türkçe için önemli olduğu, işe yaradığı ve fayda sağladığı, kendini daha iyi ifade etmede aracılık ettiği şeklindedir. 8. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu dil bilgisine karşı olumlu algıya sahip iken 6 kişinin dil bilgisi kavramını, "karmaşık, bilinmeyen bir alan" şeklinde tanımlayarak dil bilgisine olumsuz bir anlam yükledikleri söylenebilir.

Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisi Konularını Öğrenme Güçlükleri

Çalışmaya katılan öğrencilere dil bilgisi konularını öğrenirken zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Veriler incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun (f=29) dil bilgisi konularını öğrenirken zorlanmadığını, 15 kişinin zorlandığını, 10 kişinin ise bazen zorluk çektiğini ifade ettikleri; 7. sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun (f=39) zorlanmadığını, 22 kişinin zorlandığını, 13 kişinin ise bazen zorluk çektiklerini; 8. sınıf öğrencilerinden ise büyük bir çoğunluğun (f=43) zorlanmadığını, 21 kişinin zorlandığını, 17 kişinin ise bazen zorluk çektiklerini ifade ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin en çok zorlandıkları konuların neler olduğunu gerekçeleri ile açıklamaları istenmiştir. Bu bulgular her sınıf düzeyi için ayrı ayrı ele alınmıştır. 6. sınıf öğrencilerinin öğrenmekte en çok zorlandığı konular gerekçeleriyle birlikte incelendiğinde en çok ifade edilen konular içeriğinin karışık olması nedeniyle zamirler (f=13), sıkıcı buldukları için tamlamalar (f=12), yapamadıkları için sıfatlar (f=11), kavramları karıştırdıkları için edat-bağlaç-ünlem (f=10) şeklindedir. Öğrencilerden 7 kişi de karıştırdığı için yazım kuralları öğrenmekte zorlandıklarını, 1 öğrenci ise karışık bulunduğu için çekim ekleri konusunu öğrenmekte zorlandığını belirtmişlerdir.

7. sınıf öğrencilerinin öğrenmekte en çok zorlandıkları dil bilgisi konularına bakıldığında, kapsam genişliğinden dolayı karıştırılan fiilde yapı (f=17), kavramları karıştırdıkları için zarflar (f=14), ezber gerektirmesi nedeniyle ek eylem (f=11) konularıdır. Katılımcılardan 9 öğrenci önceki sınıfların konusu olan zamir, beşer öğrenci çok fazla kural olması gerekçesiyle yazım kuralları ve anlatım bozuklukları, 2 öğrenci ön bilgi eksikliğinden dolayı, 1 öğrenci de kavramları karıştırdığı için noktalama işaretlerinde zorlandıklarını belirtmiştir.

8. sınıf öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları dil bilgisi konuları incelendiğinde en çok ifade edilen konular öğeleri ayırmakta zorlandıkları için cümlelerin öğeleri (f=28), kuralların karışık olması, unutulması ve kapsam genişliğinden dolayı yazım kuralları (f=11), ekleri bulamadıkları için fiilimsiler (f=9), zor ve karışık olmasından dolayı fiilde çatı (f=9) konularıdır. 5 öğrenci kapsam genişliğinden dolayı anlatım bozukluğu, 3 öğrenci ise noktalama işaretlerini belirtmiştir. Fiiller, tamlamalar, zarflar ve cümle türleri ifade edilen diğer konulardır.

Öğrencilerin en az zorlandıkları konuların neler olduğunu gerekçeleri ile açıklamaları istenmiştir. Bu bulgular her sınıf düzeyi için ayrı ayrı ele alınmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilere dil bilgisi konularını öğrenirken en az zorlandıkları konuların neler olduğu sorulmuştur. Elde edilen veriler sınıflar düzeyinde incelenmiştir. 6. sınıf öğrencilerinden büyük bir çoğunluğun (f=20) eğlenceli gördüklerinden dolayı zamir konusunu ifade ettikleri görülmektedir. Yine öğrencilerin önemli bir kesimi (f=11) sıfatlar konusunu diğer konulara göre daha kolay gördüklerinden bu konuyu tercih etmişlerdir. Ünlem-edat-bağlaç grubu için "oldukça kolay" şeklinde görüş belirten 7 öğrenci bulunurken, tamlamalar konusu için "Pek fazla ezber gerektirmiyor." şeklinde gerekçe sunan 6 öğrencinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerden 5 kişi noktalama işaretleri konusunda neden az zorlandıklarını "Sürekli işliyoruz." şeklinde gerekçelendirirken, 5 öğrenci de yazım kuralları konusu için "Birkaç yıldır üst üste işliyoruz." şeklinde değerlendirmişlerdir.

7. sınıf öğrencilerinin öğrenmekte en az zorlandıkları dil bilgisi konuları incelendiğinde zarflar konusunun basit ve anlaşılır gerekçesiyle çoğunlukla (f=23) ifade edildiği görülmektedir. Anlatım bozuklukları konusu da yine öğrenciler (f=17) tarafından basit bir konu olarak değerlendirilmiştir. Yine öğrencilerin azımsanmayacak bir çoğunluğu (f=8), fiil çekimi konusunun kolay olduğunu ve bu konuda öğrenilenleri günlük hayatta kullandıklarını ifade ederken; 6 öğrenci de noktalama işaretleri konusunu yıllardır işlediklerini ve bu nedenden ötürü öğrenmekte en az zorlandıkları konu başlığı olarak ifade etmişlerdir.

Veriler incelendiğinde 7. sınıf öğrencilerinden 5 kişi fiiller konusunda öğrenilenleri günlük hayatında kullandığından, yine 5 kişi ek fiil konusunda ek ve kavram sayısının az olmasından ötürü en az zorlandıkları konu başlıkları olarak ifade etmişlerdir. Her sınıf seviyesinde işlenen bir konu olduğu gerekçesiyle yazım kuralları konusunu öğrenmekte en az zorlanan 4 öğrenci bulunurken, bir o kadar öğrenci de öğrenmekte güçlük yaşadığı konu bulunmadığını ifade

etmişlerdir. Birer öğrenci de eğlenceli ve kolay olmasından ötürü sıfatlar ile bağlaçlar konularının en az güçlük yaşadıkları konular olarak belirtmişlerdir.

8. sınıf öğrencilerinin öğrenmekte en az zorlandıkları dil bilgisi konuları incelendiğinde fiilimsiler konusunun kolay ve eğlenceli olması gerekçesiyle büyük çoğunlukla (f=50) ifade edildiği görülmektedir. Öğrencilerden 8 kişi herhangi bir konuda zorlanmadıklarını ifade ederlerken, 6 öğrenci cümlelerin öğeleri konusunu kolay bulduklarından; yine 6 öğrenci noktalama işaretleri konusunu eğlenceli bulduklarından öğrenmekte en az zorlandıkları konu başlıkları olarak belirttikleri görülmektedir. Veriler incelendiğinde 8. sınıf öğrencilerinden 5 kişi yazım kuralları konusunu uzun yıllardır işlediklerinden ötürü, 2 kişi de fiilde çatı konusunun kolay olduğunu düşünerek öğrenmekte en az güçlük yaşadıkları konu olarak ifade etmişlerdir. Anlatım bozuklukları, sıfatlar, fiiller ve cümle türleri konuları da birer öğrencinin sevdiğinden, kolay bulduğundan, eğlenceli bulduğundan vb. gerekçelerle öğrenilmesinde en az zorluk yaşadıkları konular arasında yer almaktadır.

Ortaokul Öğrencilerinin Etkinlik Yaparken Keyif Aldıkları Dil Bilgisi Konuları ve Gerekçeleri

6. sınıf öğrencilerinin etkinlik yapmaktan keyif aldıkları dil bilgisi konuları ve bu konuları seçme gerekçeleri incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (f=14) edat-bağlaç-ünlem grubundaki etkinliklerden keyif aldıkları görülmektedir. Öğrenciler, edat-bağlaç-ünlem konu başlığını kolay ve eğlenceli bulduklarından böyle bir tercihte bulduklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin (f=11), etkinliklerini uygularken en çok keyif aldıkları bir diğer dil bilgisi konusu ise zamir konusudur. Öğrenciler, zamir konusundan keyif aldıklarını belirtmektedirler. Edat-bağlaç-ünlem ile zamir konusundan sonra sıfat konusunu da kolay ve eğlenceli bulan öğrencilerin (f=10), bu konu etkinliklerini uygulamaktan da keyif aldıkları görülmektedir. 8 öğrenci noktalama işaretleri konusunu, 5 öğrenci de tamlamalar konusunu sevdiğikleri gerekçesiyle bu konuların etkinliklerinden keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Kök-ek-gövde ve yazım kuralları üçer öğrenci ile ifade edilen diğer konulardır.

7. sınıf öğrencilerinin etkinlik yapmaktan keyif aldıkları dil bilgisi konuları ve bu konuları seçme gerekçelerine bakıldığında, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (f=18) zarflar konusundaki etkinliklerden keyif aldıkları görülmektedir. Öğrenciler, zarflar konu başlığını eğlenceli bulduklarından ve ilgilerini çektiklerinden böyle bir tercihte bulduklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin (f=16), etkinliklerini uygularken en çok keyif aldıkları bir diğer dil bilgisi konusu ise anlatım bozuklukları konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenciler (f=10), fiilde çekim konusunun etkinliklerini oldukça eğlenceli gördüklerinden bu konu etkinliklerini uygulamaktan keyif aldıklarını belirtmektedirler. Yazım kuralları (f=8), noktalama işaretleri (f=6), ek fiil (f=5), fiilde yapı ve zamir (f=4), sıfat (f=3) konuları, eğlenceli ve zevkli olmalarından ötürü öğrencilerin uygulamaktan keyif aldıkları konu başlıklarıdır.

8. sınıf öğrencilerinin etkinlik yapmaktan keyif aldıkları dil bilgisi konuları ve bu konuları belirtme gerekçeleri incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (f=22) fiilimsiler konusunun kolay, 15 kişi de eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin (f=13), etkinliklerini uygularken en çok keyif aldıkları bir diğer dil bilgisi konusu ise noktalama işaretleri konusudur. Öğrenciler konunun kolay ve anlaşılır olmasını gerekçe olarak sunmuşlardır. Öğrencilerden bir grup (f=12), cümlelerin öğeleri konusunun etkinliklerinin zor ancak öğeleri ayırmanın kendileri için eğlenceli olduğunu belirtmektedirler. Yazım kuralları (f=8), fiilde çatı (f=5), fiiller (f=3), sıfat (f=2), konu başlıkları da kolay ve eğlenceli olması gerekçesiyle öğrenciler tarafından tercih edilmiştir.

Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisi Etkinlik veya Konularını İçeren Dersler Hakkındaki Düşünceleri

Dil bilgisi konu ve etkinliklerini içeren Türkçe dersi hakkında 6. sınıf öğrencilerinin görüşleri ele alındığında; öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (f=17) Türkçe dersini eğlenceli buldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrencilerin bir kısmı (f=9) Türkçe dersinin önemine vurgu yaparak bu dersin önemli olduğunu düşünmektedirler. Bir kısım öğrenci (f=7) de Türkçenin özelliklerini bireylere öğrettiğinden Türkçe dersini önemsediklerini ifade ederken, Türkçe dersi sayesinde kendini daha iyi ifade ettiğini belirten öğrenciler (f=6) de bulunmaktadır. Verilere bakıldığında sayısı az olsa (f=5) da Türkçe dersi kapsamında dil bilgisi etkinliklerinin daha fazla olması gerektiğini ifade eden öğrencilerin olduğu görülmektedir. Yine aynı sayıda öğrenci Türkçe öğretmenin dersi güzel işlediğinden, iyi bir ders anlatımı gerçekleştirdiğinden Türkçe dersini daha çok sevdiğini ifade etmiştir. Bir kısım öğrenci (f=5) ise dil bilgisinde kimi konuları zor gördüğünü ancak etkinlikler vasıtasıyla öğrendiğini belirtmiştir.

Dil bilgisi konu ve etkinliklerini içeren Türkçe dersi hakkında 7. sınıf öğrencilerinin görüşleri ele alındığında; öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (f=47) Türkçe dersinin hem öğretici hem de eğlenceli bir ders olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı (f=17) dil bilgisi konularının önemine vurgu yaparak dil bilgisi konularını içeren Türkçe dersini sevdiğini belirtmişlerdir. Bir kısım öğrenci (f=5) de Türkçeyi daha iyi öğrenmek açısından Türkçe dersini ve dil bilgisi konularını bir fırsat olarak değerlendirirken, sayısı (f=3) az olsa da bir grup öğrencinin, Türkçe dersini çok sıkıcı ve zor bir ders olarak değerlendirdikleri dikkat çekmektedir. Göze çarpan bir diğer veri ise 2 öğrencinin Türkçe dersinde sıkça yazı yazmak yerine, Türkçe dersinin etkinlikler temelinde işlenmesi gerektiğini düşünmeleridir. Bu öğrenciler böylece öğrenilenlerin daha kalıcı olabileceğini ifade etmektedirler.

Dil bilgisi konu ve etkinliklerini içeren Türkçe dersi hakkında 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri ele alındığında, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (f=37) Türkçe dersindeki etkinliklerin kendileri için keyifli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı (f=13) dil bilgisi konularının Türkçenin temel kurallarının öğretilmesi açısından faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bir kısım öğrenci (f=10) de Türkçe dersindeki dil bilgisi etkinliklerini zor olduğu kadar keyifli olarak

değerlendirirken, zor olarak değerlendiren öğrencilerden sayıca daha az bir grup öğrenci (f=8), dil bilgisi derslerini kolay olarak değerlendirmektedir. Veriler incelendiğinde dikkat çeken bir diğer veri ise 6 öğrencinin Türkçe dersini oldukça sıkıcı olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Soruya cevap veren öğrenci grubundan 4 kişi bu soru hakkında herhangi bir fikri olmadığını ifade ederken, 2 öğrenci dil bilgisinin bir ders olarak değil; hobi olarak öğrenilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bir öğrenci ise Türkçe öğretmenin dersleri eğlenceli bir şekilde geçmesine olanak sağladığı için dil bilgisi derslerinden keyif aldığını ifade etmiştir.

Ortaokul Öğrencilerinin Dil Bilgisi Konularını Öğrenmenin Kendilerine Fayda Sağlayacağı Hakkındaki Düşünceleri

6. sınıf öğrencilerine dil bilgisi konularını öğrenmelerinin kendilerine fayda sağlayıp sağlayamayacağı sorusu yöneltilmiş, soruya yanıt veren bütün öğrenciler fayda sağlayacağını ifade etmişlerdir. Öğrencilerden büyük bir çoğunluk (f=21) ilerideki yaşantısında faydası olacağını söylerken, kendisini ifade ettiğinde bundan yararlandığını ve faydasını gördüğünü ifade eden büyük bir kesim (f=14) daha bulunmaktadır. Yine dikkate değer sayıdaki (f=10) bir kısım öğrenci, dil bilgisi konularını öğrenmenin yazılı anlatımında kurallara uymasını sağladığını ve bu açıdan faydasını gördüğünü ifade etmektedir. Daha az sayıda (f=9) bir grup öğrenci ise Türkçeyi daha doğru kullanma noktasında dil bilgisi konularının öğrenilmesinde fayda görmektedir.

7. sınıf öğrencilerine dil bilgisi konularını öğrenmelerinin kendilerine fayda sağlayıp sağlayamayacağı sorusu yöneltilmiş, soruya yanıt veren öğrencilerden iki kişi dışında kalan diğerleri fayda sağlayacağını ifade etmişlerdir. Verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük bir çoğunluk (f=46) kendisini ifade etmek açısından faydalı olduğunu söylerken, hayatın her alanında işe yaradığını ve faydalı olduğunu ifade eden büyük bir kesim (f=17) daha görünmektedir. Sayıları az olmakla birlikte bir kısım öğrenci (f=4), dil bilgisi konularının bilgilendirici olduğunu ifade etmektedir. Daha az sayıda (f=3) bir grup öğrenci, yazılı anlatımlarında dil bilgisi konularının faydasını gördüklerini söylerken 2 öğrenci de bu sayede daha iyi cümle kurduklarını ifade etmektedirler.

8. sınıf öğrencilerine dil bilgisi konularını öğrenmelerinin kendilerine fayda sağlayıp sağlayamayacağı sorusu yöneltilmiş, soruya yanıt veren öğrencilerden iki kişi dışında kalan diğer öğrenciler fayda sağlayacağını ifade etmişlerdir. Verdikleri yanıtlar incelendiğinde büyük bir çoğunluk (f=32) iletişim kurmada kolaylık sağladığını ve bu açıdan faydalı olduğunu söylerken, hayatın her alanında işe yaradığını ifade eden büyük bir kesim (f=14) daha görünmektedir. Sayıları az olmakla birlikte bir kısım öğrenci (f=10), dil bilgisi konularının sınavlarda karşılıklarına çıktığını ve bu açıdan işe yaradığını ifade etmektedirler. Daha az sayıda bir grup öğrenci (f=8), Türkçenin daha iyi öğrenilmesinde dil bilgisi konularının faydasını gördüklerini söylerken 4 öğrenci de ileride meslek hayatında işe yarayacağını düşünmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Derslerde Öğrenmiş Oldukları Dil Bilgisi Konularını Günlük Hayatta Nerede ve Hangi Amaçlarla Kullanma Durumu Hakkındaki Görüşleri

6. sınıf öğrencilerinin derslerde öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük yaşantılarında kullanıp kullanmadıkları araştırılmış; araştırmaya katılan öğrencilerden sadece 1 kişi kullanmadığını ifade ederken diğer öğrenciler, öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük hayatta farklı alanlarda kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin belirtmiş olduğu alanlara bakıldığında büyük çoğunluğu temsil eden bir grup öğrenci (f=21), öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını hayatın her alanında kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu grubu takiben daha az sayıda (f=14) bir grup öğrenci ise iletişim kurarken öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını kullandıklarını beyan etmişlerdir. Öğrencilerden 10 kişi öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını yazılı anlatımlarında kullandıklarını ifade ederlerken, daha az sayıda (f=9) bir grup öğrenci de derslerde kullandığını belirtmiştir.

7. sınıf öğrencilerinin derslerde öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük yaşantılarında kullanıp kullanmadıkları araştırılmış; araştırmaya katılan öğrencilerden 8 kişi kullanmadığını ifade ederken diğer öğrenciler, öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük hayatta farklı alanlarda kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin belirtmiş olduğu alanlara bakıldığında büyük çoğunluğu temsil eden bir grup öğrenci (f=44), öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını hayatın her alanındaki iletişimlerinde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu grubu takiben daha az sayıda (f=13) bir grup öğrenci ise öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını, ders etkinliklerinde kullandıklarını beyan etmişlerdir. Öğrencilerden 9 kişinin öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını yazılı anlatımlarında kullandıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

8. sınıf öğrencilerinin derslerde öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük yaşantılarında kullanıp kullanmadıkları araştırılmış; araştırmaya katılan öğrencilerden 19 kişi kullanmadığını ifade ederken diğer öğrenciler, öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük hayatta farklı alanlarda kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin belirtmiş olduğu alanlara bakıldığında büyük çoğunluğu temsil eden bir grup öğrenci (f=32), öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularının, günlük hayattaki sözlü iletişimlerine katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu grubu takiben daha az sayıda (f=14) bir grup öğrenci ise öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını, hayatın her alanında kullandıklarını beyan etmişlerdir. Yine aynı sayıda öğrenci, öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını yazılı anlatımlarında kullandıklarını ifade ederken; öğrencilerden 2 kişinin öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularının ana diline faydası olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algı ve görüşleri ile ilgili elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlar, alandaki çalışmalarla benzeyen ve farklılaşan yönleriyle tartışılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik geliştirdikleri metaforlar gerekçeleriyle birlikte ele alındığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun dil bilgisine yönelik olumlu algıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler metaforlar üretirken genelde yakın çevresinde tanıdığı ve bildiği kavramlardan yola çıkmışlardır. Elde edilen metaforlar "Aydınlatma, Bilgi Kaynağı, Bütünlük, Gereklilik, Kural, Öğretici, Rehber, Vasita, Zenginlik, Zorluk" kategorileri altında gruplandırılmıştır. Benzer bir çalışma yapan Çarkıt ve Kara (2023) ise öğrencilerin geliştirdikleri metaforları 5 farklı kategori altında gruplandırmışlardır. Atıfta bulunulan araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunda dil bilgisine yönelik olumsuz bir algının olduğu görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dil bilgisini karmaşık, zorlayıcı ve sıkıcı bir konu olarak algılamaktadırlar. İlgili çalışma bu yönüyle çalışmamızdan farklılaşmaktadır. Çünkü bu çalışmada dil bilgisine yönelik olumlu bir algının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın "öğretici" kategorisi kapsamında öğrenciler dil bilgisinin öğretici rolünü vurgulayan metaforlar üreterek bu alanı "kitap", "öğretmen" ve "okul" gibi unsurlarla ilişkilendirmişlerdir. Bu metaforlar, dil bilgisinin kuralları ve yapıları öğretme işlevini ön plana çıkarırken aynı zamanda dil bilgisinin öğretici rolünü de vurgulamaktadır.

Geliştirilen metaforlardan "zenginlik" kategorisinde öğrencilerin, dil bilgisinin değerine ve çeşitliliğine vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Dil bilgisinin konu ve kavram açısından zengin bir alan olduğu algısının öğrencilerde oluştuğu söylenebilir. Nitekim Göçen (2019), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçenin dil bilgisine yönelik metaforik algısını incelediği çalışmasında "zenginlik" kategorisinde öğrenenlerin, Türkçenin dil bilgisinin yapı ve anlam bakımından zenginliğini ifade ettiklerini tespit etmiştir. Bu yönüyle sonuçlar birbirini desteklemektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar "gereklilik" kategorisinde incelendiğinde dil bilgisi bağlamında var olan yapı ve anlam unsurlarının Türkçe için bir gereklilik olduğuna kanaat getirdikleri tespit edilmiştir. Nitekim Çarkıt ve Kara (2023) da yapmış oldukları çalışmalarının "İhtiyaç Duyulan ve Temel Bir Alan Olarak Dil Bilgisi" kategorisinde öğrenciler tarafından üretilen metaforların gerekçelerinden hareketle dil bilgisinin, dilin temeli olduğu ve öğrenilmesinin bir gereklilik olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ekşi vd. de (2021) araştırmalarında dil bilgisi öğretimini gerekli gören ve dil bilgisi konularının öğrenilmesi gerektiğini ifade eden öğrencilerin olduğunu tespit etmişlerdir. Sayır ve Sarıkaya'nın (2024) araştırmalarındaki çalışma grubunu oluşturan üstün yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğu, dil bilgisi öğrenmenin gerekli olduğunu düşünmektedirler. Bu anlamda bakıldığında araştırmamızda elde edilen veriler, ilgili araştırmaların bulguları ile örtüşmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde öğrencilerin dil bilgisinin önemini farkında oldukları, dilin doğru anlaşılıp etkili kullanılabilmesi için dil bilgisi öğretimini bir gereklilik olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

“Vasıta” kategorisinde öğrencilerin dil bilgisinin Türkçeye ait tüm unsurlara ulaşmada aracılık ettiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Öğrenciler, Türkçe dilinin zenginliklerine dil bilgisi sayesinde ulaştıklarını düşünmektedirler. Ayrıca öğrenciler dil bilgisini bir rehber veya bir kılavuz olarak tanımlayan metaforlar geliştirmişlerdir. Öğrenciler dil bilgisini “rehber” ve “pusula” şeklinde değerlendirerek dil bilgisinin Türkçe dilinin yapılarını anlamak için kendilerine rehberlik ettiğini düşünmektedirler. Türkçeye hâkim olmak isteyenler için dil bilgisinin pusula işlevinde onlara gerekli rehberliği ederek onları yönlendirdiği algılanmaktadır. Bu tür metaforlar, dil bilgisinin önemini ve işlevinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

“Bilgi kaynağı” kategorisinde 7. sınıf öğrencilerinin, dil bilgisini bilgi kaynağı olarak tanımlayan metaforlar geliştirdikleri görülmektedir. Dil bilgisini “kitap” ve “kütüphane” olarak görmek, dil bilgisinin çeşitli bilgileri barındıran ve öğrenme sürecinde başvurulacak bir bilgi kaynağı olduğunu belirtmektedir. Bu metaforlar, dil bilgisinin kapsamlı ve derinlemesine öğrenme gerektiren bir alan olduğunu vurgulamaktadır.

Dil bilgisine yönelik metaforlardan oluşan “aydınlatma” kategorisinde öğrenciler dil bilgisinin açıklayıcı rolüne vurgu yapmışlardır. Öğrencilerin dil bilgisini Türkçenin açıklayıcısı, Türkçeye dair şekilsel yapılarını açıklayan bir alan olarak algıladıkları söylenebilir. “Bütünlük” kategorisinde öğrenciler dil bilgisinin çeşitli parçaların birleşerek bir bütün oluşturduğu bir yapı olduğunu belirtmişlerdir. Bu metaforlar, dil bilgisinin Türkçenin temelini oluşturduğunu ve dilin tüm unsurlarını bir araya getirdiğini ifade etmesi bakımından önemlidir.

Dil bilgisine yönelik metaforlardan oluşan “kural” kategorisinde öğrenciler, dil bilgisini kurallar topluluğu olarak tanımlayan metaforlar geliştirerek dil bilgisi derslerinde yapı ve kavramlara dair kuralların öğretildiğine dikkat çekmektedirler. Çarkıt ve Kara’nın (2023) çalışmalarında yer alan “Kurallardan Oluşan ve Sıkıcı Bir Alan Olarak Dil Bilgisi” kategorisinde üretilen metaforların gerekçeleri incelendiğinde öğrencilerin dil bilgisini sürekli belli kuralların öğretildiği bir alan olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Göçer’in (2015) araştırmasında da öğrencilerin dil bilgisini kurallar yığını olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karatay ve Kartallıoğlu’nun (2019) araştırmasında ise yabancı öğrencilerin Türkçe dil bilgisine yönelik ürettikleri metaforlar doğrultusunda “kuralların çokluğu” kategorisi olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar birbirini desteklemekte ve dil bilgisinin temel kurallara sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

“Zorluk” kategorisi incelendiğinde 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin, “sarmaşık” ve “akıl oyunu” gibi metaforlar üreterek dil bilgisinin karmaşık ve zor olduğuna dikkat çektikleri görülmektedir. Çarkıt ve Kara’nın (2023) çalışmalarında yer alan “Zor ve Sevilmeyen Bir Alan Olarak Dil Bilgisi” kategorisinde üretilen metaforların gerekçeleri incelendiğinde öğrencilerin dil bilgisini zor, yorucu ve sevilmeyen bir alan olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Göçer (2019) de çalışmasının “zorluk-kolaylık” kategorisinde öğrenenlerin, dil bilgisini zor olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda bakıldığında ilgili araştırma

sonuçları ile bu araştırma sonuçları birbirini desteklemektedir. Ancak Sayır ve Sarıkaya (2024) üstün yetenekli öğrencilerden elde ettikleri verilerden hareketle dil bilgisi öğrenmenin zor olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. İlgili araştırmanın sonucu bu yönüyle bu çalışmanın "zorluk" kategorisinden elde edilen sonuçla farklılaşmaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi kavramına yönelik tanımlarından, genel olarak olumlu bir algıya sahip oldukları sonucu saptanmıştır. Dil bilgisi kavramının Türkçenin doğru ve anlaşılır bir şekilde kullanılmasında önemli bir rol oynadığına dair bir farkındalık söz konusudur. Bu tanımlar, dil bilgisinin iletişimde etkin bir şekilde kullanılmasına yardımcı olduğunu ve Türkçenin doğru şekilde öğrenilmesi ve kullanılması için temel bir unsur olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenciler; dil bilgisinin dilin yapısal ve kurallı bir şekilde kullanılmasını sağladığını, böylelikle iletişimdeki anlaşılabilirliği artırdığını düşünmektedirler. Bu pozitif algı, dil bilgisinin sadece dil öğrenimi açısından değil, aynı zamanda bireylerin günlük hayatta etkili iletişim kurmalarına da katkı sağladığına dair bir farkındalık olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu tanımlar dil bilgisinin önemini vurgulayarak, dil öğrenimi sürecindeki rolüne odaklanmaktadır. Bu sonuçlara bir benzer sonucu da Ekinci Çelikpazu (2015) Türkçe öğretmenlerinden elde ettiği görüşlerden elde etmiştir. İlgili araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin kendilerini yeterince ifade edebilmeleri ve dilin yapısını ve işlevselliğini kavrayabilmeleri için dil bilgisini öğrenmelerinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi konularını öğrenirken zorlanıp zorlanmadıkları durumları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre tüm sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin önemli bir kesiminin dil bilgisi konularını öğrenirken zorluk yaşamadıkları görülmektedir. Zorluk yaşadığını belirten öğrencilerle ilgili bulgular incelendiğinde ve karşılaştırma yapıldığında, öğrencilerin zorluk yaşadıkları konuların karmaşıklığı, geniş kapsamı ve zorluk seviyeleri belirleyici bir faktör gibi görülmektedir.

Öğrencilerin öğrenirken zorlandıkları dil bilgisi konuları incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi konularından en çok zamir, tamlama, sıfat ve edat-bağlaç-ünlem konularında zorlandıkları; 7. sınıf öğrencilerinin fiilde yapı, zarf, ek eylem, zamir konularında zorlandıkları; 8. sınıf öğrencilerinin ise cümlelerin öğeleri, yazım kuralları, fiilimsiler ve fiilde çatı konularında zorlandıkları görülmektedir. Akalın (2017) öğrencilerin en başarılı oldukları dil bilgisi konularını yüzdeler oranına göre sıraladığında zamir konusunun en başarılı dördüncü konu olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırma sonucu 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin belirttikleri zamir konusunda zorlanma durumlarını desteklemektedir. Erdem ve Bahşi (2019) yapmış oldukları araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin "cümlelerin öğeleri" konusunda zorlandıklarını tespit etmişlerdir. Bu sonuç araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Arslan (2017) ve Yakışan (2017) çalışmalarında "fiilde çatı" konusunun öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları konular arasında olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bu anlamda çalışmamızda ortaya

çıkan 8. sınıf öğrencilerinin zorlandıkları konulardan olan fiilde çatı konusu sonucu ve ilgili araştırma sonucu birbirini desteklemektedir.

Öğrencilerin öğrenirken en az zorlandıkları dil bilgisi konuları incelendiğinde 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin birçoğunun hiçbir konuda zorlanmadıklarını ifade etmeleri dikkat çekicidir. Bu durum, bazı öğrencilerin dil bilgisi konularında özgüvenli olduklarını ve konuları kolayca kavradıklarını gösterebilir. 6. sınıf öğrencileri edat-bağlaç-ünlem, zamir, kök-ek-gövde ve yazım kuralları konularını öğrenirken keyif aldıklarını; 7. sınıf öğrencileri zarflar, anlatım bozukluğu konularını öğrenirken çok keyif aldıklarını; 8. sınıf öğrencileri ise fiilimsiler, noktalama işaretleri ve cümlenin öğeleri konularından bahsetmişlerdir.

Öğrencilerin dil bilgisi konu ve etkinliklerini içeren dersler hakkındaki düşünceleri incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu Türkçe dersini eğlenceli olduğu için sevdiklerini belirtmişlerdir. 7. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu Türkçe derslerini hem öğretici hem eğitici bir ders olarak görmekte ve önemini vurgulayarak bu dersleri sevdiklerini ifade etmişlerdir. 8. sınıf öğrencileri ise dersteki etkinliklerin kendileri için keyifli olduğu ve Türkçenin temel kurallarını öğretmesi açısından faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Akalın (2017) da çalışmasında öğrencilerin dil bilgisi kazanımlarına ulaşma düzeyleri ile Türkçe dersi tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulmuştur. Zeybek de (2012) yapmış olduğu çalışmada Türkçe dersine yönelik tutum ve Türkçe dersi başarısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulmuştur. İlgili araştırma sonuçları ve bu çalışmada ulaşılan sonuçlar birbirini desteklemekte dil bilgisi konuları ile Türkçe dersi ilişkisinin olumlu olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin dil bilgisi konularını öğrenmelerinin kendilerine faydaları ile ilgili görüşleri incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerin tamamının dil bilgisi konularının kendilerine fayda sağlayacağını ifade etmeleri dikkat çekicidir. İleriki yaşantılarında faydalı olacağı, yazılı anlatımda kurallara uymalarına yardımcı olduğu ve Türkçeyi daha doğru kullanma noktasında işe yaradığı ifade edilen gerekçelerdendir. 7. sınıf öğrencilerinin görüşleri incelendiğinde konuların bilgilendirici olması, yazılı anlatımda faydalı olması görüşleri dikkat çekmektedir. Bu ifadeler dil becerilerini gelişimi ve iletişim için önemli olduğunu göstermektedir. 8. sınıf öğrencileri, dil bilgisi konularını öğrenmelerinin gelecekteki yaşantılarını etkileyebileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu bulgular dil bilgisi öğreniminin çeşitli açılardan öğrencilere fayda sağladığını ve dil bilgisi kurallarının günlük yaşamda, akademik başarıda ve gelecekteki kariyerlerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerden 6. sınıflar öğrenmiş oldukları dil bilgisi konularını günlük hayatta kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu da okulda öğrenilen dile ait yapıların iletişimde karşılığı olduğunun ve aktif olarak kullanıldığının göstergesidir. 7. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğunun dil bilgisi kurallarını günlük yaşamda aktif olarak kullandıklarını ifade etmeleri önemlidir ve dil bilgisi öğretiminin günlük yaşam becerilerini desteklediğini gösterir. 8. sınıf öğrencileri de dil bilgisi konularını günlük hayatta kullandıkları üzerinde durmuşlardır.

Çalışma, öğrenci görüşleri boyutunda değerlendirildiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin dil bilgisi ile ilgili olumlu algılarının olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerde dil bilgisinin önemine dair farkındalık olduğu ve dil bilgisini kullanım konusunda bilinç ve istek olduğu görülmektedir. Buna rağmen olumsuz algıya sahip öğrencilerin de varlığı dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akalın, S. (2017). 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dil bilgisi kazanımlarına ulaşma düzeyleri ile derse yönelik tutumlarının incelenmesi. Düzce Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Althaqafi, Abeer Sultan (2018). "A Critical Review of Grammar Teaching Methodologies in the Saudi Context." *English Language Teaching* 11, 65-73.
- Anderson, M. & Freeman, D. L. (2014). *Dil öğretiminde teknik ve ilkeler*. (Çev. Mehrali CALP). Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yayınları.
- Antekin, S. Ç. (2019). Türkçe dil bilgisi öğretiminde jigsaw iv tekniğinin akademik başarıya, Türkçe dersine karşı tutuma ve biliş ötesi farkındalığa etkisi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Arslan, M. (2017). Ortaöğretim Türkçe dersinde dil bilgisi konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Social Science Studies*, 10, 231-241.
- Bayram, B. (2018). Öğrencilerin Türkçe dil bilgisine yönelik başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(4), 233-250.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni*. (Çev. Selçuk Beşir Demir). 3. bs. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çarkıt, C. (2013). Ortaokullarda dil bilgisi öğretim sürecinin yapılandırmacı yaklaşım açısından değerlendirilmesi. Erciyes Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Çarkıt, C., & Kara, M. (2023). Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(2), 649-667.
- Doğan, Y. (2015). 100. yılında öğretmen adayları ve öğrencilerin bakışıyla Çanakkale Savaşları: bir metafor araştırması. *Turkish Studies*, 10(3), 369-386.
- Ekinci Çelikpazu, E. (2015). Ortaokul 5-8. sınıf Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir inceleme. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 10(15), 333-360.
- Ekren, C. (2019). Yabancı dil Türkçe dersi öğretmenlerinin dil bilgisine ilişkin algıları: Bir metafor çalışması. Yıldız Teknik Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Ekşi, S., Kır N., & Benzer A. (2021). Dil bilgisi öğretimine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 58-79.
- Erdem, İ., & Bahşi, N. (2019). 8. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi konularını öğrenme düzeyleri. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2(1), 25-46.
- Erdem, İ., & Çelik, M. (2011). Dil bilgisi öğretim yöntemi üzerine değerlendirmeler. *Türkçe Çalışmaları*, 6 (1), 1057-1069.
- Göçen, G. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin "Türkçenin dil bilgisi"ne yönelik metaforik algısı. *Başkent Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 6(1), 28-45.

- Göçer, A. (2015). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, işlevi ve öğretimi: bütünlük ilkesi ve tümevarım yöntemi ekseninde tematik bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 233-242.
- Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller (11. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hengirmen, M. (2007). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Hudson, R. (1992). *Teaching grammar: a guide for the national curriculum*. Oxford: Blackwell.
- İşcan, A. (2007). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 253-258.
- Karatay, H., & Kartallıoğlu, N. (2019). Moğol öğrencilerin Türkiye ve Türkçe algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1016-1028.
- Kurudayıoğlu, M. (2014). Dünyada ve Türkiye’de dil bilgisi öğretiminin temel problemleri. (Ed. Murat Özbay). *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- M.E.B. (2006). İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı. Ankara.
- M.E.B. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, ve 8. Sınıflar)*. Ankara.
- M.E.B. (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. Ankara.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Patton, M. G. (2002). *Qualitative evaluation and research methods (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sabancı, O., & Tokat, F. (2016). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerin Türkçe dil bilgisini öğrenmeye yönelik metaforik algıları. 9. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı’nda sunulmuş bildiri, Burdur.
- Salman, B., & Aydın, İ. S. (2018). Yapılandırmacı yaklaşıma göre dil bilgisi öğretimine yönelik öğretmen görüşleri. *Turkish Studies*, 13(27), 1265-1285.
- Sayır, M. F., & Sarıkaya, B. (2024). Üstün yetenekli öğrencilerin dil bilgisine ilişkin tutum ve görüşlerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 256-277.
- Yakışan, O. (2017). Ortaokullarda dil bilgisi öğretiminde buluş yoluyla öğretim stratejisinin öğrenci başarısına ve kalıcılığa etkisinin incelenmesi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yayla, Y. M. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin dil bilgisi konuları algı ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. Giresun Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Zeybek, F. (2012). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin temel derslere yönelik durumluk kaygı ve tutumlarının cinsiyet ve akademik başarılarına göre incelenmesi. Sakarya Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Zhang, J. (2009). Necessity of grammar teaching. *International Education Studies*, 2(2), 184-187.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET: Bireyin doğduğu andan itibaren yakın çevresiyle birlikte şekillendirdiği dil, eğitim ortamlarıyla birlikte sistemli olarak öğretilmeye başlanır. Eğitim ortamlarında dil eğitimini planlı ve programlı bir şekilde sürdürmeyi sağlayan alanların

başında Türkçe öğretimi gelmektedir. Türkçe öğretimi ile birlikte öğrencilere Türkçeyi doğru, güzel ve etkili öğretmek, Türkçenin giderek gelişmesini, yayılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amaçlanmaktadır (Güneş, 2021). Türkçe öğretimine yönelik alanyazın incelendiğinde gerek temel dil becerilerinin geliştirilmesi gerekse Türkçenin yapısal boyutunun (dil bilgisinin) öğretilmesi ve öğrenilmesinin yeterli seviyede olmadığı görülmektedir (Erdem & Çelik, 2011; Çarkıt, 2013; Salman & Aydın, 2018). Öğrencilerin dil bilgisine yönelik algılarının dil öğreticilerince bilinmesi, işlevsel bir dil bilgisi öğretiminin gerçekleşmesine hizmet edecektir. Öğrenci algılarını belirlemenin yollarından biri metaforlardır. Doğan'a (2015) göre metaforlar pek çok soyut kavramın zihinde önceden oluşturulmuş şemalara daha kolay yerleştirilmesine, öğrenmenin kolaylaşmasına ve kalıcılığına yardımcı olmaktadır. Alanyazın incelendiğinde dil bilgisi konusunda yapılan çalışmalarda metafor yönteminin kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan ortaokul 7. sınıf öğrencilerin Türkçe dil bilgisini öğrenmeye yönelik metaforik algıları (Sabancı & Tokat, 2016), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçenin dil bilgisine yönelik metaforik algısı (Göçen, 2019), yabancı dil Türkçe dersi öğretmenlerinin dil bilgisine ilişkin algılarının (Ekren, 2019) incelendiği bilinmektedir. Bu çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algılarının belirlenmesinin yanında bu öğrencilerin dil bilgisine dair görüşleri de çeşitli sorularla saptanmak istenmiştir. Bu yönüyle konu daha önce yapılan çalışmalardan ayrılmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algı ve görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Katılımcıların deneyimlerine odaklanan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) desenine göre tasarlanmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin, dil bilgisini nasıl algılayıp yorumladıkları ve dil bilgisine yönelik bakış açılarının nasıl olduğunu belirlemek istendiğinden bu yönüyle başvurulmuştur. Bu araştırmanın çalışma grubunu Van ilinin merkeze bağlı olmayan ilçelerinden birinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenime devam eden 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin dil bilgisine yönelik yeterli düzeyde deneyime sahip olamayabilecekleri düşüncesinden hareketle, hazırbulunuşluluk ilkesi gereği çalışmada 5. sınıf öğrencilerinden veri toplanmamıştır. Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik algı ve görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın bulguları iki aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada öğrencilerin dil bilgisine yönelik metaforik algılarına, ikinci aşamada ise dil bilgisine dair öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Ortaokul öğrencilerinden elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların verdiği cevaplara göre 11 farklı kategorinin oluştuğu anlaşılmaktadır. Frekansı en yüksek olan kategorinin, "Öğretici" kategorisi (f=50) olduğu görülmektedir. "Zenginlik" kategorisi (f=41), "Gereklilik" (f=38), "Vasita" kategorisi (f=37), "Rehber" kategorisi (f=34), "Bilgi Kaynağı" kategorisi (f=32)'dir. En az frekansa sahip kategori ise "Zorluk" (f=3) kategorisidir. "Kural" kategorisi (f=9), "Diğer" kategorisi (f=10), "Aydınlatma" kategorisi (f=18), "Bütünlük" kategorisi (f=18) olduğu görülmektedir. Ortaokul kademesinde okuyan öğrencilerin dil bilgisi kavramına yönelik yapmış oldukları tanım ifadeleri bütüncül bir yaklaşımla ele alındığında öğrencilerin dil bilgisi kavramı hakkında olumlu görüş ve algıya sahip oldukları görülmektedir. Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi kavramına yönelik yapmış oldukları tanım ifadelerinden hareketle dil bilgisi kavramının, Türkçenin bireyler tarafından doğru ve anlaşılır bir şekilde kullanılması noktasında önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamında veri üreten tüm sınıf kademelerindeki öğrenciler, dil bilgisi konularını öğrenirken zorluk yaşayıp yaşamadıklarını 'Evet' veya 'Hayır' şeklinde kısa cevaplarla ifade etmişler ancak gerekçe belirtmemişlerdir. Elde edilen verilere bakıldığında araştırma kapsamında bulunan tüm sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin önemli bir kesiminin dil bilgisi konularını öğrenirken zorluk yaşamadıkları görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik geliştirdikleri metaforlar gerekçeleriyle birlikte ele alındığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun dil bilgisine yönelik olumlu algıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler metaforlar üretirken genelde yakın çevresinde tanıdığı ve bildiği kavramlardan yola çıkmışlardır. Elde edilen metaforlar "Aydınlatma, Bilgi Kaynağı, Bütünlük, Gereklilik, Kural, Öğretici, Rehber, Vasita, Zenginlik, Zorluk" kategorileri altında gruplandırılmıştır. Benzer bir çalışma yapan Çarkıt ve Kara (2023) ise öğrencilerin

geliştirdikleri metaforları 5 farklı kategori altında gruplandırmışlardır. Atıfta bulunulan araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunda dil bilgisine yönelik olumsuz bir algının olduğu görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dil bilgisini karmaşık, zorlayıcı ve sıkıcı bir konu olarak algılamaktadırlar. İlgili çalışma bu yönüyle çalışmamızdan farklılaşmaktadır. Çünkü bu çalışmada dil bilgisine yönelik olumlu bir algının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi kavramına yönelik tanımlarından, genel olarak olumlu bir algıya sahip oldukları sonucu saptanmıştır. Dil bilgisi kavramının Türkçenin doğru ve anlaşılır bir şekilde kullanılmasında önemli bir rol oynadığına dair bir farkındalık söz konusudur. Bu tanımlar, dil bilgisinin iletişimde etkin bir şekilde kullanılmasına yardımcı olduğunu ve Türkçenin doğru şekilde öğrenilmesi ve kullanılması için temel bir unsur olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenciler; dil bilgisinin dilin yapısal ve kurallı bir şekilde kullanılmasını sağladığını, böylelikle iletişimdeki anlaşılabilirliği artırdığını düşünmektedirler. Bu pozitif algı, dil bilgisinin sadece dil öğrenimi açısından değil, aynı zamanda bireylerin günlük hayatta etkili iletişim kurmalarına da katkı sağladığına dair bir farkındalık olduğunu göstermektedir. Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi konularını öğrenirken zorlanıp zorlanmadıkları durumları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre tüm sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin önemli bir kesiminin dil bilgisi konularını öğrenirken zorluk yaşamadıkları görülmektedir. Zorluk yaşadığını belirten öğrencilerle ilgili bulgular incelendiğinde ve karşılaştırma yapıldığında, öğrencilerin zorluk yaşadıkları konuların karmaşıklığı, geniş kapsamı ve zorluk seviyeleri belirleyici bir faktör gibi görülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT: The language that an individual shapes with his/her immediate environment from the moment he/she is born begins to be taught systematically in educational environments. Turkish language teaching is one of the primary areas that enable language education to be continued in a planned and programmed manner in educational environments. The aim of teaching Turkish is to teach students Turkish correctly, beautifully and effectively, and to ensure that Turkish gradually develops, spreads and is passed on to future generations (Güneş, 2021). When the literature on teaching Turkish is examined, it is seen that both the development of basic language skills and the teaching and learning of the structural dimension of Turkish (grammar) are not at a sufficient level (Erdem & Çelik, 2011; Çarkıt, 2013; Salman and Aydın, 2018). Knowing the perceptions of students towards grammar by language teachers will serve the realization of a functional grammar teaching. One of the ways to determine student perceptions is through metaphors. According to Doğan (2015), metaphors help to place many abstract concepts more easily into previously created schemas in the mind, facilitating learning and making it permanent. When the body of literature is examined, it is seen that the metaphor method has been used in studies on grammar. It is known that these studies examine the metaphorical perceptions of 7th grade secondary school students towards learning Turkish grammar (Sabancı & Tokat, 2016), the metaphorical perceptions of those learning Turkish as a foreign language towards Turkish grammar (Göçen, 2019), the perceptions of foreign language Turkish course teachers towards grammar (Ekren, 2019) and the metaphorical perceptions of secondary school students towards grammar (Çarkıt & Kara, 2023). No study has been found that reveals both the perceptions of middle school students towards grammar and their views on the process. In this context, the aim of the study can be expressed as "to determine the metaphorical perceptions and views of secondary school students towards grammar". This study, which aims to determine the perceptions and opinions of secondary school students towards grammar, was conducted according to the phenomenology design, one of the qualitative research designs. The study group of the study consists of 6th, 7th and 8th grade students who continue their education in one of the districts of Van province, which is not connected to the center, in the 2022-2023 academic year. Metaphor development form and opinion form were used as data collection tools. 304 students participated in the metaphor development study, and 209 students participated in data collection and opinion forms. Content analysis was performed in the analysis of the data. Within the scope of the validity study, relevant literature was used and expert opinions were obtained. Coder reliability was performed in reliability studies. When the metaphors

developed by the students participating in the study were examined, it was understood that 11 different categories were formed. It was seen that the category with the highest frequency was the Instructive category (f=50). The categories of Wealth (f=41), Necessity (f=38), Vehicle (f=37), Guide (f=34) and Information Source (f=32) come next. The category with the least frequency is Difficulty (f=3). The other categories obtained are as follows: Rule (f=9), Other (f=10), Illumination (f=18) and Integrity (f=18). When the direction of the development of metaphors is examined, it is seen that the majority of the participants have a positive perception of grammar, and when producing metaphors, they generally start from concepts they know and are familiar with in their immediate environment. The most frequently encountered metaphors are book, key, library, compass, tree, map, sun, puzzle, etc. When the definitions made by the participant students regarding the concept of grammar are considered with a holistic approach, it is understood that the students have a positive view and perception about the concept of grammar, and that they think that grammar has an important role in the correct and understandable use of Turkish by individuals. It is seen that a significant portion of students studying in all grades do not have difficulty in learning grammar topics. It is seen that the most difficult topics are pronouns, sentence elements and verb structure. Students think grammar lessons as entertaining, educational, instructive and useful. Students think that they actively use the topics they learn in grammar lessons in their daily lives. When the results of the study are examined, it is seen that second school students generally develop positive metaphors for grammar and make analogies based on concepts they know. The positive nature of the developed metaphors shows that the perception of grammar is not as negative as it is thought. This positive perception shows that there is an awareness that grammar contributes not only to language learning but also to individuals' effective communication in daily life. When the results regarding the views of the participating students regarding grammar are examined, it is seen that they generally have mastery of the subject. The students' awareness of the subjects they are successful and unsuccessful in is high. The participants, who are aware that grammar subjects are in every area of life, are of the opinion that they use this knowledge effectively, especially in their daily lives. The study results provide important results in terms of second school students having a positive perception of grammar subjects and thinking that it is useful in the language learning process.